

**Vertaling naar het Nederlands van het document CRC/C/BEL/CO/3-4
(oorspronkelijke tekst: Engels)**

**Comité voor de Rechten van het Kind
Vierenvijftigste zitting
24 mei – 11 juni 2010**

**Overweging van de rapporten die werden ingediend door de
Lidstaten overeenkomstig artikel 44 van het Verdrag**

SLOTBESCHOUWINGEN: België

1. Het Comité besprak het gecombineerde derde en vierde periodiek rapport van België (CRC/C/BEL/3-4) op zijn 1521e en 1523e vergadering van 2 juni 2010 en nam op zijn 1541e vergadering van 11 juni 2010 de volgende slotbeschouwingen aan.

A. Inleiding

2. Het Comité heeft met genoeg kennis genomen van het gecombineerde derde en vierde periodiek rapport van de Lidstaat evenals van de schriftelijke antwoorden op zijn vragenlijst (CRC/C/BEL/Q/3-4/Add.1) die voor een beter begrip zorgden over de situatie in de Lidstaat. Het Comité waardeert tevens de aanwezigheid van een multisectorale afvaardiging en de openhartige en open dialoog met de delegatie.
3. Het Comité herinnert de Lidstaat eraan dat deze slotbeschouwingen samengelezen moeten worden met de slotbeschouwingen betreffende het initiële rapport inzake het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, zoals vervat in document (CRC/C/BEL/OPSC/CO/1) en de beschouwingen betreffende het initiële rapport van de Lidstaat over het Facultatief Protocol inzake kinderen in gewapende conflicten (CRC/C/OPAC/BEL/CO/1) van 9 juni 2006.

B. Follow-upmaatregelen die de Lidstaat heeft getroffen en vooruitgang die de Lidstaat heeft geboekt

4. Het Comité is verheugd over de aanneming van:
  - a) Het Protocol van 11 oktober 2006 bij de wet van 25 februari 2003 dat het begrip ‘redelijke aanpassingen’ introduceert in de wetgeving van de Lidstaat, met als doelstelling de maatschappelijke en professionele inschakeling van personen met een handicap te verbeteren door een redelijke aanpassing van de plaatsen waartoe ze toegang hebben te verzekeren zodat ze kunnen participeren aan het actieve en collectieve leven van de maatschappij;
  - b) De nieuwe Wet van 18 juli 2006 tot het bevoorrecht van een gelijkmatig verdeelde huisvesting van het kind van wie de ouders gescheiden zijn;
  - c) De Wet van 2006 die het gebruik, de productie en het transport van clusterbommen verbiedt; en
  - d) De Wet van 10 augustus 2005 ter bestrijding van mensenhandel.

5. Het Comité verwelkomt tevens de ratificatie van:
  - e) Het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, op 17 maart 2006;
  - f) Het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en zijn Facultatief Protocol, op 2 juli 2009;
  - g) Het Verdrag van Den Haag Nr. 33 van 1993 inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het vlak van interlandelijke adoptie, op 26 mei 2005;
  - h) Het Protocol ter preventie, beteugeling en bestraffing van mensenhandel, in het bijzonder van vrouwen en kinderen, ter aanvulling van het Verdrag van de Verenigde Naties ter bestrijding van internationale georganiseerde criminaliteit van 2000, op 11 augustus 2004;
  - i) Het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, op 17 juni 2004; en
  - j) Het Verdrag van Den Haag van 1996 inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen, op 1 april 2003.

6. Het Comité neemt tevens met genoegen kennis van de aanstelling van een ombudspersoon in de Duitstalige Gemeenschap op 17 mei 2010, de oprichting van een Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind in 2006 en de invoering van het Nationaal actieplan voor de kinderen voor de periode 2005-2012.

C. Belangrijkste aandachtspunten en aanbevelingen

1. Maatregelen van algemene strekking ter implementatie van het Verdrag (art. 4, 42 en 44, para. 6 van het Verdrag)

De vorige aanbevelingen van het Comité

7. Het Comité verwelkomt de inspanningen die de Lidstaat levert om de slotbeschouwingen van het Comité van 2002 betreffende het tweede rapport van de Lidstaat (CRC/C/15/Add.178) te implementeren. Sommige aanbevelingen werden echter onvoldoende opgevolgd.
8. **Het Comité spoort de Lidstaat aan alle nodige maatregelen te treffen om te voldoen aan de aanbevelingen in de slotbeschouwingen bij het tweede periodiek rapport van de Lidstaat, die nog niet of onvoldoende werden geïmplementeerd, met inbegrip van, in het bijzonder, de aanbevelingen die verband houden met de coördinatie, de dataverzameling, de discriminatie van kinderen die leven in armoede, het recht van het kind om gehoord te worden, lijfstraffen en het jeugdrecht. Het Comité vestigt in die context de aandacht op zijn Algemene Bemerking Nr. 5 (2004) betreffende de algemene maatregelen om het Verdrag inzake de rechten van het kind te implementeren.**

Voorbehoud en verklaringen

9. Het Comité merkt dat de Lidstaat zijn verklaring over artikel 2 betreffende het non-discriminatiebeginsel heeft behouden waardoor niet-Belgische kinderen maar beperkt gebruik kunnen maken van de rechten vervat in het Verdrag en over artikel 40 betreffende de herziening van strafrechtelijke beslissingen door een hoger rechtsorgaan.
10. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan het proces ter intrekking van zijn verklaringen betreffende artikels 2 en 40 van het Verdrag te versnellen, in lijn met zijn vorige aanbeveling (CRC/C/15/Add.178 para. 7) en in het licht van de Weense Verklaring en Actieprogramma.**

Wetgeving

11. Hoewel de Lidstaat moeite doet om zijn wetgeving in overeenstemming te brengen met de principes en bepalingen van het Verdrag, merkt het Comité dat de wetgevende ontwikkelingen in de drie Gemeenschappen variëren. Hierdoor ontstaan er situaties waarbij kinderen in sommige Gemeenschappen niet alle rechten genieten die voor andere kinderen in de rest van het land wel gelden. Het Comité maakt er zich in het bijzonder zorgen over dat de ontwikkeling van de wetgeving in de Duitstalige Gemeenschap niet het tempo van de ontwikkeling in de andere twee Gemeenschappen volgt.

12. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan alle nodige maatregelen te treffen om te verzekeren dat de wetgeving en de administratieve regelingen in alle Gemeenschappen volstrekt overeenkomen met de bepalingen en principes van het Verdrag.**

Coördinatie

13. Het Comité verwelkomt de oprichting in 2006 van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, maar is bezorgd over het gebrek aan nationale coördinatie bij de implementatie van het Verdrag.
14. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan een doeltreffend coördinatiemechanisme op te richten voor de implementatie van het verdrag en de samenwerking te verzekeren tussen de coördinatiemechanismen op federaal en gemeenschapsniveau om een uitgebreid en samenhangend kinderrechtenbeleid te kunnen voeren.**

Nationaal Actieplan voor Kinderen

15. Het Comité betreurt ten eerste dat zijn aanbevelingen (CRC/C/OPAC/BEL/CO/1 para.9) betreffende een Nationaal Actieplan voor Kinderen niet geïmplementeerd werden. Het Comité drukt zijn bezorgdheid uit over het feit dat het Nationaal Actieplan voor Kinderen (2005-2012) geen duidelijke doelstellingen, targets, indicatoren en tijdschema's omvat, het niet over een mechanisme beschikt om de vooruitgang bij het bereiken van de doelstellingen op te volgen en het geen specifiek budget kreeg toegewezen. Gezien de noodzaak om vooruitgang te boeken met beleidsmaatregelen om armoede en andere ongelijkheden, die een directe weerslag hebben op kinderen, in het land in te perken, drukt het Comité zijn bezorgdheid uit over het feit dat binnen het algemene beleids- en planningskader van de Lidstaat, het Nationaal Actieplan voor Kinderen mogelijk zelfs niet in beschouwing wordt genomen.
16. **Het Comité adviseert daarom dat de Lidstaat garandeert dat:**
  - a) **Het Nationaal Actieplan voor Kinderen integraal deel uitmaakt van de ontwikkelingsplanning, gestoeld op de rechten van het kind en met de nodige aandacht voor de verschillende regionale omgevingen;**
  - b) **Het Nationaal Actieplan voor Kinderen concrete doelstellingen, targets, indicatoren en tijdschema's bepaalt en dat een follow-upmechanisme wordt ingevoerd om de bereikte vooruitgang op te volgen en mogelijke gebreken vast te stellen;**
  - c) **Gepaste budgetten worden toegewezen voor de volwaardige implementatie van het Nationaal Actieplan; en dat**
  - d) **De principes en bepalingen van het Verdrag, de Facultatieve Protocollen en het Actieplan 'Een wereld geschikt voor kinderen' ('A World Fit for Children' - WFFC) dat door een buitengewone zitting van de Algemene Vergadering in mei 2002 werd aangenomen, evenals de verklaring van 2007 "terugblik op WFFC + 5" in beschouwing worden genomen.**

Onafhankelijke monitoring

17. Het Comité neemt akte van het bestaan van afzonderlijke ombudsdiensten binnen de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap maar vreest dat het bestaan van verschillende wetgevingen, mandaten en bevoegdheden van deze instellingen evenals van twee afzonderlijke ombudsdiensten op federaal niveau, ertoe kan leiden dat de rechten van kinderen niet in alle delen van de Lidstaten op dezelfde wijze beschermd worden en hun klachten niet op dezelfde wijze worden behandeld.
18. **Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan de mandaten van alle ombudsdiensten op elkaar af te stemmen en een gepaste coördinatie te verzekeren van de ombudsdiensten op Gemeenschapsniveau en tussen de ombudsdiensten op Federaal niveau en Gemeenschapsniveau. Het Comité vraagt de Lidstaat voorts met aandrang zich ervan te verzekeren dat ombudsdiensten toegankelijk zijn voor kinderen en dat ze de bevoegdheid krijgen om klachten inzake schendingen van kinderrechten op een kindvriendelijke manier te ontvangen en te onderzoeken en ze op doeltreffende wijze te behandelen.**

Toewijzing van middelen

19. Het Comité is bezorgd omtrent het feit dat de sociale uitgaven in de Lidstaat laag liggen in vergelijking met die van de andere OESO-lidstaten en dat het aantal kinderen dat in armoede leeft hoog ligt en de laatste jaren gestegen is. Het Comité uit tevens zijn ongerustheid over het ontbreken van een consistente budgettaire analyse en een effectmeting van de impact op de kinderrechten in de Lidstaat. Dit maakt het moeilijk na te gaan welke uitgaven aan kinderen worden toegewezen op nationaal en Gemeenschapsniveau en om de impact van de publieke investeringen op het leven van kinderen te evalueren.
20. **Rekening houdend met de aanbevelingen van het Comité die werden aangenomen na de “dag van algemene bespreking” (day of general discussion) in 2007 betreffende middelen voor de kinderrechten – verantwoordelijkheid van de Lidstaten (zie CRC/C/46/3), dringt het Comité er bij de Lidstaat op aan:**
  - a) Een kinderrechtenbenadering aan te wenden bij de uitwerking van het budget van de Lidstaat door voor het hele budget een traceersysteem te implementeren inzake de toewijzing en het gebruik van middelen voor kinderen om investeringen in kinderen zichtbaar te maken. Het Comité dringt er tevens op aan dat dit opvolgingsstelsel ook zou worden gebruikt voor effectmeting van hoe investeringen in eender welke sector kunnen worden aangewend in het belang van het kind, waarbij de verschillende impact van deze investering voor jongens en meisjes moet worden gemeten;
  - b) Te verzekeren dat prioritaire budgetlijnen voor kinderen beschermd worden tegen schommelingen van de middelen;
  - c) Een transparante en participatieve begroting te verzekeren, via publiek overleg en participatie van in het bijzonder kinderen, en een duidelijke verantwoordelijkheid te leggen bij de plaatselijke overheden; en

- d) **Strategische budgetlijnen uit te tekenen voor minderbedeelde of bijzonder kwetsbare kinderen en voor die situaties die mogelijk positieve sociale maatregelen vereisen en te verzekeren dat die budgetlijnen beschermd zijn, ook in tijden van economische crisis of andere noodsituaties.**

Dataverzameling

21. Het Comité verwelkomt de statistische bijlagen bij de antwoorden op de vragenlijst, maar blijft bezorgd over de versplinterde aanpak van de dataverzameling die niet alle domeinen van het Verdrag dekt en op verschillende wijze wordt uitgevoerd op de regionale en gemeenschapsniveaus. Het Comité vreest eveneens dat de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind niet over de noodzakelijke middelen beschikte om volwaardig haar taak op zich te nemen als coördinator van de dataverzameling.
22. **Het Comité verzoekt de Lidstaat zo snel mogelijk werk te maken van de invoering van een permanent mechanisme voor de gegevensinzameling op nationaal niveau. Het Comité roept de Lidstaat ook op zich ervan te verzekeren dat de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind over voldoende menselijke en financiële middelen beschikt om de gegevensinzameling met betrekking tot kinderen te coördineren, in het bijzonder om de activiteiten van de in 2009 opgerichte werkgroep te ondersteunen die tot doel had een uniform systeem uit te werken voor de gegevensinzameling dat dan kon dienen als basis voor vergelijkende studies in alle gewesten en Gemeenschappen van de Lidstaat.**

Verspreiding en bewustmaking

23. De initiatieven van de Lidstaat om het Verdrag kenbaar te maken en de bewustmaking errond, in het bijzonder de publicatie van een kindvriendelijke versie van het Verdrag, zijn het Comité niet ontgaan. Toch betreurt het Comité dat de Lidstaat geen gerichte en systematische verspreidings- en bewustmakingsactiviteiten betreffende het Verdrag ondersteunt.
24. **In lijn met zijn vroegere aanbevelingen (CRC/C/15/Add.178 para. 17 en 26) adviseert het Comité de Lidstaat meer inspanningen te leveren om ervoor te zorgen dat alle bepalingen van het Verdrag bekend raken bij een breed publiek en begrepen worden door zowel volwassenen als kinderen. Hiertoe dient rekening te worden gehouden met de suggesties van kinderen en jongeren die in België wonen, die opgenomen zijn in hun eerste rapport aan het Comité in februari 2010.**

Opleiding

25. Het Comité stelt vast dat er bepaalde opleidingsactiviteiten zijn uitgevoerd, maar is bezorgd dat deze opleidingen niet aan alle professionals gegeven worden die voor en met kinderen werken en dat de opleidingen bovendien niet op gepaste wijze alle bepalingen van het Verdrag omvatten. Het Comité herhaalt tevens zijn bezorgdheid over het feit dat de mensenrechteneducatie nog steeds niet expliciet deel uitmaakt van het lessenpakket in de volledige Lidstaat.

26. **Het Comité spoort de Lidstaat aan systematisch onderwijs- en trainingprogramma's te verstrekken betreffende de principes en bepalingen van het Kinderrechtenverdrag, voor kinderen, ouders en alle beroepsgroepen die werken voor en met kinderen, met inbegrip van rechters, advocaten, ordehandhavers, leerkrachten, medisch personeel en maatschappelijk werkers. Het Comité roept de Lidstaat op mensenrechteneducatie, inclusief kinderrechten, op te nemen in de lessenspakketten (curricula) van alle basisscholen en secundaire scholen.**

Samenwerking met het maatschappelijk middenveld

27. Het Comité stelt tevreden de samenwerking van de Lidstaat met het maatschappelijk middenveld vast, met inbegrip van hun vertegenwoordiging in en de betrokkenheid bij het werk van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Het Comité betreurt echter dat hun bijdrage aan het rapport van de Lidstaat in het rapport te weinig wordt weerspiegeld.
28. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan zijn inspanningen op te drijven om een actieve en systematische betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld te bevorderen, met inbegrip van ngo's en kinderverenigingen, bij de promotie en implementatie van kinderrechten. Het beveelt tevens aan te verzekeren dat er met hun bijdragen aan de planningfase van het beleid, de opvolging van de slotbeschouwingen van het Comité en de voorbereiding van het volgende periodieke rapport terdege rekening wordt gehouden en dat dit ook wordt weerspiegeld.**

Internationale samenwerking

29. Het Comité verwelkomt de wet inzake Belgische ontwikkelingssamenwerking van 2005 en de strategische nota over kinderrechten die in 2008 aan het parlement werd overgemaakt. Het Comité betreurt evenwel dat behalve specifieke inbreuken zoals het gebruik van kindsoldaten, kinderrechten blijkbaar niet op een algemene manier werden opgenomen in de ontwikkelingssamenwerking. Het Comité merkt tevens op dat de Lidstaat in 2009 0,55% van zijn bbp besteedde aan internationale hulpverlening, terwijl de Lidstaat zichzelf overeenkomstig internationale akkoorden een doel van 0,7% tegen 2010 had opgelegd.
30. **Het Comité spoort de Lidstaat aan zijn engagement om 0,7% van het bbp tegen 2010 te bereiken, na te komen en zo mogelijk zelfs meer dan dat. Het Comité moedigt de Lidstaat tevens aan te verzekeren dat de realisatie van kinderrechten een topprioriteit wordt in de internationale samenwerkingsakkoorden die gesloten worden met ontwikkelingslanden. Het Comité raadt de Lidstaat daarbij aan rekening te houden met de slotbeschouwingen en aanbevelingen van het Kinderrechtencomité ten aanzien van het ontvangende land in kwestie.**

2. Algemene principes **(art. 2, 3, 6 en 12 van het Verdrag)**

Non-discriminatie

31. Het Comité neemt akte van de initiatieven die op gemeenschapsniveau werden genomen om discriminatie tegen te gaan, in het bijzonder wat betreft de toegang tot onderwijs. Het Comité herhaalt evenwel zijn ernstige bezorgdheid over de verschillende vormen van discriminatie waarmee kinderen die in armoede leven in de Lidstaat geconfronteerd worden, in het bijzonder wat betreft hun toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en vrijetijdsbesteding. Het Comité is eveneens bezorgd over de aanhoudende discriminatie van kinderen met een handicap en kinderen van buitenlandse herkomst.
32. **Het Comité roept de Lidstaat op opgesplitste gegevens te verzamelen om de effectieve monitoring van de facto discriminatie mogelijk te maken en een uitgebreide strategie uit te werken en uit te voeren die alle vormen van discriminatie aanpakt, met inbegrip van meerdere vormen van discriminatie van alle groepen kinderen in kwetsbare situaties, en ter bestrijding van discriminerende maatschappelijke houdingen, in het bijzonder tegenover kinderen die in armoede leven, kinderen met een handicap en kinderen van buitenlandse herkomst.**

Het belang van het kind

33. Het Comité stelt vast dat het principe van het hoger belang van het kind werd opgenomen in de wetgeving betreffende onder meer adoptie en betreffende kinderbijslag voor werknemers. Het Comité is er evenwel bezorgd over dat dit nog geen algemeen geldend principe is in alle wetgeving betreffende kinderen.
34. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan alle nodige maatregelen te treffen opdat het principe van het hoger belang van het kind, overeenkomstig artikel 3 van het Verdrag, op gepaste wijze wordt opgenomen in alle wettelijke bepalingen evenals in de gerechtelijke en administratieve beslissingen en in projecten, programma's en diensten die een impact hebben op kinderen.**

Respect voor de mening van het kind

35. Het Comité verwelkomt de vele initiatieven ter bevordering van de participatie van kinderen in verscheidene domeinen, in het bijzonder de betrokkenheid van kinderen bij het werk van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind en de oprichting van het "Scholierenparlement" in de Duitstalige Gemeenschap in 2005. Het Comité is evenwel bezorgd dat de kinderen in België vinden dat er zelden rekening wordt gehouden met hun mening over zaken die hen rechtstreeks aanbelangen. Het Comité is er tevens over bezorgd dat kinderen in kwetsbare situaties, met name kinderen die in armoede leven, kinderen met een handicap en kinderen in psychiatrische instellingen, vaak worden uitgesloten van participatieve initiatieven. Het Comité is voorts bezorgd dat de deelname van kinderen aan het rapporteringsproces niet meer ondersteund wordt door de Federale overheid en de Vlaamse Gemeenschap.

36. **Het Comité vestigt de aandacht van de Lidstaat op zijn algemene bemerking nr. 12 (2009) inzake het recht van het kind gehoord te worden en beveelt de Lidstaat aan het recht van het kind om gehoord te worden in overeenstemming met artikel 12 van de IVRK te verzekeren en de deelname van alle kinderen op alle overheidsniveaus en binnen de familie, scholen en de gemeenschap te bevorderen met bijzondere aandacht voor kinderen in kwetsbare situaties. Het Comité roept de Lidstaat tevens op de ondersteuning van de participatie van kinderen bij het rapporteringsproces voort te zetten.**
37. Het Comité is voorts bezorgd dat de Lidstaat niet de nodige maatregelen heeft genomen om zijn aanbeveling over het recht van kinderen gehoord te worden bij gerechtelijke en administratieve procedures te implementeren. Dit principe wordt vaak nog discretionair ingevuld. Het Comité is tevens bezorgd dat de verplichting van jeugdrechters om kinderen ouder dan 12 jaar te horen inzake verblijfs- en bezoekrechten bij echtscheidingen in de praktijk niet wordt nageleefd.
38. **Het Comité herhaalt zijn eerdere aanbeveling (CRC/C/15/Add.178 para. 22) dat de wetgeving die de procedure in de rechtbanken en de administratieve procedures regelt, moet verzekeren dat een kind dat in staat is zijn eigen mening te vormen, het recht heeft deze mening te uiten en dat hieraan voldoende gewicht wordt toegekend.**

3. Burgerrechten en vrijheden (art. 7, 8, 13-17 en 37(a) van het Verdrag)

Lijfstraffen

39. Het Comité is bezorgd dat de Lidstaat niet de nodige maatregelen heeft getroffen om te verzekeren dat lijfstraffen in de familie en binnen de niet-institutionele kinderopvang expliciet worden verboden door de wet.
40. **In het kader van slotbemerking nr. 8 over “Het recht van het kind op bescherming tegen lijfstraffen en andere wrede of vernederende straffen” en de vorige aanbevelingen (CRC/C/15/Add.178 para.24 a)), spoort het Comité de Lidstaat aan lijfstraffen voor kinderen te verbieden in alle omgevingen, in het bijzonder in familieverband en in niet-institutionele kinderopvangomgevingen, en hiervan een prioriteit te maken. Het Comité beveelt de Lidstaat tevens aan bewustmakingscampagnes te voeren en oudereducatieprogramma's op te stellen om te verzekeren dat niet-gewelddadige alternatieve disciplineringsmaatregelen worden gebruikt op een manier die menswaardig is voor het kind.**

Follow-up van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen

41. Het Comité verwelkomt de aannname van een nieuw actieplan tegen intrafamiliaal geweld (2008-2009) van 15 december 2008 evenals de beoogde uitbreiding van de reikwijdte ervan naar andere soorten genderspecifiek geweld zoals genitale mutilatie bij vrouwen, gedwongen huwelijken en eremisdrijven. Het Comité is verder bezorgd over het gebrek in de Brusselse regio aan opvanghuizen om vrouwen die het slachtoffer werden van geweld alsook hun kinderen in dringende gevallen onder te brengen.
42. **Het Comité spoort de Lidstaat aan snel een uitgebreide en gecoördineerde nationale strategie te ontwikkelen om alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes te bestrijden zoals aanbevolen in 2008 door het Comité inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW/C/BEL/CO/6 para 32). Het Comité roept de Lidstaat tevens op de beschikbaarheid van speciale noodverblijven voor vrouwen en hun kinderen op het hele grondgebied te waarborgen.**
43. **Verwijzend naar de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen (A/61/299), beveelt het Comité de Lidstaat aan alle nodige maatregelen te treffen voor de implementatie van de aanbevelingen vervat in het rapport van de onafhankelijke expert voor de studie van de Verenigde Naties betreffende geweld tegen kinderen en rekening te houden met het resultaat en de aanbevelingen van de regionale raadpleging voor Europa en Centraal Azië, gehouden in het Ljubljana, Slovenië, van 5 tot 7 juli 2005. Het Comité beveelt de Lidstaat aan in het bijzonder aandacht te besteden aan de volgende aanbevelingen:**
  - a) **Verbieden van elke vorm van geweld tegen kinderen;**
  - b) **Promoten en bewustmaken van niet-gewelddadige waarden;**
  - c) **Voorzien van hersteldiensten en diensten in het kader van sociale re-integratie;**
  - d) **Ontwikkelen en implementeren van een systematische nationale dataverzameling en onderzoek;**
  - e) **De aanbevelingen gebruiken als een middel voor actie, in samenwerking met het maatschappelijk middenveld en in het bijzonder met de betrokkenheid van kinderen, om te verzekeren dat elk kind beschermd wordt tegen alle vormen van fysiek, seksueel en psychologisch geweld en misbruik, en om momentum te genereren voor concrete, en waar gepast ook tijdsgebonden acties om dergelijk geweld en misbruik te voorkomen en te bestrijden;**
  - f) **De speciale vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal tegen geweld tegen kinderen ondersteunen.**

4. Gezinsleven en vervangende bescherming
(art. 5, 18 (para. 1-2), 9-11, 19-21, 25, 27 (para. 4) en 39 van het Verdrag)

Gezinsleven

44. Hoewel het Comité de ruime terbeschikkingstelling van sociale diensten voor families en kinderen erkent, merkt het ook dat kinderen die dringend hulp behoeven op lange wachtlijsten worden gezet vooraleer ze de gepaste sociale dienstverlening krijgen. Het Comité is bezorgd dat het bestaande aanbod van kinderopvang helemaal niet beantwoordt aan de noden. In de Franse Gemeenschap wordt zelfs maar 27,2% van de behoeften gedekt, hoofdzakelijk omdat er te weinig geld besteed wordt aan kinderopvang. Het Comité drukt zijn bezorgdheid uit over het feit dat het tekort in het bijzonder kinderen uit de minst begoede families en kinderen met een handicap treft. Het Comité is tevens bezorgd dat in Vlaanderen minder dan 80% van het personeel een opleiding in kinderverzorging heeft gevolgd.
45. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan een uitgebreid onderzoek te voeren naar de oorzaken van de lange wachtlijsten voor aangepaste sociale dienstverlening. Het Comité roept de Lidstaat tevens op om dringend meer diensten voor kinderopvang beschikbaar te maken en te verzekeren dat ze toegankelijk zijn voor alle kinderen ongeacht hun bijzondere opvoedingsbehoeften of de socio-economische status van hun families. Het Comité roept de Lidstaat op kinderen met een handicap in diensten voor kinderopvang de bijzondere bijstand te verlenen die ze behoeven, te verzekeren dat diensten voor kinderopvang worden geleverd door opgeleid personeel en dat de ontwikkeling van kinderen in een vroeg stadium wordt bevorderd, overeenkomstig de principes en bepalingen van het Verdrag.**

Kinderen die opgroeien buiten een gezinsomgeving

46. Het Comité is bezorgd dat kinderopvang nog steeds hoofdzakelijk focust op het plaatsen van kinderen in residentiële instellingen en dat de Franse Gemeenschap het grootste aantal geïnstitutionaliseerde kinderen onder de drie jaar in Europa telt. Het Comité maakt zich voorts zorgen over de lange wachtlijsten voor het plaatsen van kinderen en de frequente wijzigingen in de plaatsing.
47. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan zijn wettelijk kader te herzien om de plaatsing van kinderen in instellingen te voorkomen en daartoe waar nodig gezinnen sociale en economische bijstand te bieden bij de opvoeding en rechtsbijstand. Het Comité beveelt de Lidstaat tevens aan voorrang te geven aan gezinsgerichte zorgsetting in plaats van institutionele plaatsingen en plaatsingen regelmatig te evalueren zoals vereist door artikel 25 van het Verdrag. Het Comité vestigt verder de aandacht op de Richtlijnen betreffende alternatieve kinderopvang in resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering, aangenomen op 20 november 2009.**

Misbruik en verwaarlozing

48. Het Comité is erg verontrust over de mate van kindermisbruik in de Lidstaat. Het Comité is erg bezorgd over het feit dat kindermisbruik de tweede doodsoorzaak van kleutersterfte is in Vlaanderen en dat de mortaliteit als gevolg van kindermisbruik erg hoog is in de Lidstaat en hoger dan in de meeste landen van de OESO. Het Comité is er tevens bezorgd over dat een derde van alle zaken seksueel misbruik betreffen en dat seksueel misbruik nog steeds door het strafrecht wordt gekwalificeerd als een zedenmisdrijf eerder dan een geweldmisdrijf.
49. **Gezien de omvang van het misbruik en de verwaarlozing over het hele land, spoort het Comité de Lidstaat aan dringend de nodige maatregelen te nemen om kindermisbruik te bestrijden en te voorkomen. Het Comité roept de Lidstaat in het bijzonder op een uitgebreid nationaal actieplan tegen misbruik en verwaarlozing op te stellen, te zorgen voor de nodige middelen voor een beduidende toename van de diensten die rechtstreeks tussenkomen in de preventie en de coördinatie van de preventie van misbruik en specifieke zorg te verschaffen aan mishandelde kinderen. Het Comité vraagt de Lidstaat seksueel misbruik te kwalificeren als een gewelddaad zoals reeds aanbevolen door het Comité inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen in 2008 (CEDAW/C/BEL/CO/6 para. 30).**

Adoptie

50. Het Comité stelt vast dat de Lidstaat wetswijzigingen heeft doorgevoerd om zich te conformeren aan artikel 21 van het Verdrag van Den Haag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van internationale adoptie, maar is bezorgd over het hoge percentage interlandelijke adopties in verhouding tot de nationale adopties.
51. **Het Comité roept de Lidstaat op meer nationale adopties van kinderen aan te moedigen, met name door de procedures voor nationale adoptie te vereenvoudigen.**
52. Hoewel de Lidstaat van plan is een wet aan te nemen die het recht van het kind om zijn herkomst te kennen garandeert, is het Comité bezorgd over het gebrek aan duidelijke modaliteiten voor het verzamelen, bewaren en inkijken van informatie uit adoptiedossiers, met inbegrip van de identiteit van de ouders en de medische gegevens van kinderen en hun families.
53. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan snel de concrete modaliteiten te bepalen voor het verzamelen, bewaren en inkijken van informatie betreffende de herkomst van geadopteerde kinderen.**

**5. Basisgezondheid en -gezondheidszorg
(art. 6, 18 (para. 3), 23, 24, 26, 27 (para. 1-3) van het Verdrag)**

Kinderen met een handicap

54. Het Comité verwelkomt de aanneming op 5 februari 2009 van het Decreet van de Franse Gemeenschap inzake de integratie van kinderen met een handicap in het gewoon onderwijs, maar is ernstig bezorgd dat kinderen met een handicap alle onderwijsmogelijkheden ontzegd worden ten gevolge van onvoldoende inclusief onderwijs en een plaatsgebrek in het bijzonder onderwijs. Het Comité is voorts bezorgd over het feit dat kinderen met een handicap die de moeilijkste situaties beleven, vaak uitgesloten worden van private dagzorgcentra en thuiszorgdiensten omdat die kinderen selecteren volgens hun eigen criteria.
55. **In het kader van art. 23 van het Verdrag en de algemene bemerking nr. 9 (2006) van het Comité betreffende de rechten van kinderen met een handicap, spoort het Comité de Lidstaat aan concretere acties te ondernemen om inclusief onderwijs voor kinderen met een handicap te verzekeren alsook de integratie in dagzorgcentra. Het Comité vraagt de Lidstaat tevens te verzekeren dat de middelen die worden toegewezen aan kinderen met een handicap voldoende zijn en voor dat doel gereserveerd worden zodat ze niet gebruikt worden voor andere doeleinden en al hun behoeften kunnen dekken, waaronder programma's voor het opleiden van professionals die met kinderen met een handicap werken, in het bijzonder onderwijzers die met kinderen met een handicap werken binnen het gewoon onderwijs.**

Gezondheid en gezondheidsdiensten

56. Het Comité is erg bezorgd over de gezondheid van kinderen uit de meest benadeelde families. Het Comité is er in het bijzonder ongerust over dat de mortaliteit in het eerste levensjaar bij kinderen uit families zonder aangegeven inkomen 3,3 keer hoger is dan in families met twee inkomens. Het Comité is er tevens bezorgd over dat veel kinderen in gezinnen leven zonder adequate ziekteverzekering. Het Comité is voorts bezorgd over het gebrek aan informatie over de inspanningen van de Lidstaat wat betreft de afdwinging van de internationale gedragscode voor de verkoop van vervangingsmiddelen voor moedermelk.
57. **Het Comité roept de Lidstaat op dringend doelgerichte maatregelen te treffen om de gezondheidstoestand van kinderen uit de meest benadeelde families tijdens het eerste levensjaar te monitoren, de toegang tot gezondheidszorgdiensten voor alle kinderen te waarborgen en ouders aan te moedigen om gebruik te maken van de gezondheidszorgdiensten die voor hun kinderen beschikbaar zijn. Het Comité beveelt bovendien aan dat de Lidstaat zijn ziekteverzekeringssysteem herzielt om de gezondheidszorgkosten te verlagen voor de meest benadeelde families. Het Comité beveelt de Lidstaat voorts aan de afdwinging van de internationale gedragscode voor de verkoop van vervangingsmiddelen voor moedermelk te versterken in alle delen van de Lidstaat.**

Geestelijke gezondheid en kinderen in de psychiatrie

58. Het Comité verwelkomt de inspanningen van de Lidstaat om de psychische gezondheid en het welzijn van kinderen te verbeteren, maar is tevens ernstig bezorgd over de toestand van kinderen in de psychiatrische zorg. Het Comité is er in het bijzonder ongerust over dat intern verpleegde kinderen binnen de geestelijke gezondheidszorg maar beperkte mogelijkheden hebben om hun mening kenbaar te maken en ze vaak worden afgesloten van de buitenwereld en slechts beperkte mogelijkheden hebben om hun familie en vrienden regelmatig te zien, terwijl die beperkingen niet duidelijk worden gerechtvaardigd. Het Comité is voorts erg bezorgd over de gerapporteerde slechte behandeling van kinderen die intern verpleegd worden in psychiatrische instellingen, zoals het frequente gebruik van isolatie en de frequente toediening van geneesmiddelen die hun integriteit kunnen beperken. Het Comité is er tevens bezorgd over dat kinderen die nood hebben aan geestelijke gezondheidszorg op lange wachtlijsten terechtkomen. Het Comité is tevens bezorgd over de informatie die erop wijst dat het voorschrijfgedrag van psychoactieve middelen aan kinderen die worden gediagnosticeerd met ADHD (Attention deficit hyperactivity disorder) op korte tijd erg is toegenomen.

59. Het Comité roept de Lidstaat op:

- a) **De ontwikkeling van alle onderdelen van de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren, met inbegrip van de preventie, de behandeling van mentale stoornissen in de eerstelijnsgezondheidszorg en de gespecialiseerde outreach-diensten, voort te zetten zodat de vraag naar plaatsen voor interne verpleging binnen psychiatrische instellingen afneemt en aan kinderen zorg verstrekt kan worden zonder ze uit hun familiale omgeving te halen;**
- b) **Menselijke en financiële middelen op alle niveaus van de geestelijke gezondheidszorg ter beschikking te stellen om de lange wachtlijsten korter te maken en te verzekeren dat de kinderen toegang hebben tot de diensten die ze nodig hebben;**
- c) **Te verzekeren dat kinderen die geplaatst worden voor interne verpleging binnen een psychiatrische zorginstelling gepaste informatie krijgen over hun situatie, met inbegrip van de duur van hun verblijf in de psychiatrische zorg, dat ze in contact kunnen blijven met hun familie en de buitenwereld en dat er geluisterd wordt naar en rekening gehouden wordt met hun meningen;**
- d) **Het mechanisme van onafhankelijke monitoring van de rechten van kinderen in de psychiatrie te implementeren, in partnership met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, en op een transparante manier alle klachten en aantijgingen over de slechte behandeling van kinderen te onderzoeken; en**
- e) **Het fenomeen van het te vaak voorschrijven van psychoactieve middelen aan kinderen te onderzoeken en stappen te ondernemen om kinderen die worden gediagnosticeerd met ADHD en daarnaast hun ouders en leerkrachten, toegang te verlenen tot een ruim pakket van psychologische, educatieve en sociale maatregelen en therapieën.**

Gezondheid van adolescenten

60. Het Comité uit zijn bezorgdheid over het gebruik van drugs en andere verboden middelen door adolescenten in de Lidstaat. Het maakt zich tevens zorgen over het groeiend aantal gevallen van obesitas bij kinderen, en in het bijzonder adolescenten, in de Lidstaat.
61. **Het Comité beveelt de Lidstaat aan zijn inspanningen ter bestrijding van het gebruik van drugs en andere verboden middelen door adolescenten en bij de aanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen aan te houden en nog te versterken. Daarbij dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de gezondheid van kinderen en adolescenten, rekening houdend met de Algemene Bemerking Nr. 4 (2003) van het Comité over de gezondheid van adolescenten en hun ontwikkeling binnen de context van het Verdrag. Het Comité adviseert de Lidstaat alle noodzakelijke maatregelen te treffen om drugs- en alcoholmisbruik te voorkomen.**

Schadelijke traditionele gebruiken

62. Het Comité neemt akte van de recente inspanningen van de Lidstaat om meer bewustzijn te creëren rond het bestaan van schadelijke traditionele gebruiken, dergelijke gebruiken op te volgen en samen te werken met andere Lidstaten waar die gebruiken voornamelijk voorkomen, in een poging ze te bestrijden. Niettegenstaande die inspanningen vreest het Comité evenwel dat honderden in de Lidstaat woonachtige meisjes een vrouwenbesnijdenis hebben moeten ondergaan en dat de wet die dergelijke praktijken verbiedt, onbekend blijft, zelfs onder gezondheidswerkers. Het Comité toont zich ook ongerust over het gebrek aan correcte informatie rond het thema evenals over het uitblijven van veroordelingen daaromtrent.
63. **Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan:**
- a) **Alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de wet te implementeren die vrouwenbesnijdenissen verbiedt;**
  - b) **De omvang en aard te onderzoeken van vrouwenbesnijdenissen die in België plaatsvinden of in het buitenland op meisjes die in België wonen worden toegepast en bij dit onderzoek de ngo's te betrekken die binnen dit domein actief zijn;**
  - c) **Informatie- en bewustmakingscampagnes te organiseren, met behulp van de resultaten van het onderzoek, om deze praktijken te voorkomen, en**
  - d) **De internationale samenwerking te versterken om schadelijke traditionele gebruiken uit te roeien.**

Levensstandaard

64. Het Comité neemt akte van de door de Lidstaat verstrekte informatie dat kinderarmoede tot nationale prioriteit gemaakt is, dat een op rechten gebaseerd Nationaal Actieplan ter bestrijding van armoede is goedgekeurd op Federaal, Gemeenschaps- en Gewestelijk niveau en dat dat een afzonderlijk hoofdstuk inzake kinderarmoede bevat. Het Comité drukt evenwel zijn diepe bezorgdheid uit over de meer dan 16,9% van de kinderen die onder de

armoedegrens leven en dat dit aantal nog toeneemt. Vooral gezinnen van vreemde komaf en eenoudergezinnen worden hierdoor getroffen. Het Comité neemt akte van de inspanningen van de Lidstaat om thuisloze kinderen gedurende de winter onderdak te bieden, maar maakt zich toch zorgen over meldingen van een groeiend aantal dakloze vrouwen en kinderen, onder wie ook niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, en over het gebrek aan een integrale aanpak om iets aan hun situatie te doen.

65. Het Comité adviseert de Lidstaat:

- a) Blijvend te focussen op de kinderarmoede als een van de prioriteiten bij het aanstaande Voorzitterschap van de Europese Unie;**
- b) Een diepgaande analyse uit te voeren van de diverse factoren die armoede in de hand werken waarbij kinderen getroffen worden, samen met de reikwijdte en impact ervan, om zo een allesomvattende armoedebestrijdingsstrategie te kunnen uitwerken die evidence-based is en gestoeld op de mensenrechten.**
- c) Een multidimensionale aanpak te hanteren om de gezinsvoordelen en het kinderbijslagsysteem te versterken, in het bijzonder voor minder bedeelde gezinnen zoals eenoudergezinnen en gezinnen met veel kinderen en/of werkloze ouders; en**
- d) Zowel dakloze vrouwen en kinderen als niet-begeleide minderjarige vreemdelingen op te nemen als prioritaire begunstigden van haar armoedebestrijdingsstrategie, waarbij ook dringende en duurzame maatregelen dienen te worden genomen om hen geschikte huisvesting en andere diensten te bieden.**

6. Onderwijs, vrijetijdsbesteding en culturele activiteiten (art. 28, 29 en 31 van het Verdrag)

Onderwijs, beroepsopleiding en begeleiding

66. Het Comité neemt akte van de door de Lidstaat genomen maatregelen om het recht op onderwijs te verzekeren, met inbegrip van het in juni 2002 aangenomen decreet inzake gelijke onderwijskansen in de Vlaamse Gemeenschap en de in 2006 verstuurde omzendbrief betreffende kosteloos onderwijs, maar uit toch zijn bezorgdheid over de significante ongelijkheid wat betreft het genot van het recht op onderwijs onder kinderen in de Lidstaat, in het bijzonder met betrekking tot de impact van de socio-economische status op de onderwijsmogelijkheden die er zijn voor kinderen en op hun schoolprestaties. Het Comité toont zich in het bijzonder ongerust over de volgende zaken:

- a) De schoolgelden die worden opgelegd ondanks de grondwettelijke waarborg van gratis onderwijs dragen in grote mate bij tot discriminatie inzake de toegang tot onderwijs;
- b) Het feit dat kinderen uit arme gezinnen en kinderen van vreemde herkomst vaak naar speciale onderwijsprogramma's worden doorverwezen;
- c) Schoolverzuim wordt gecriminaliseerd en jongeren die van school wegblijven worden gerapporteerd bij de gerechtelijke diensten; en
- d) Initiatieven worden genomen in de Vlaamse Gemeenschap om te snijden in de schooltoelagen van kinderen die niet aanwezig zijn op school.

67. Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan:

- a) **De noodzakelijke maatregelen te nemen om schoolgelden af te schaffen in overeenstemming met zijn Grondwet;**
- b) **Te waarborgen dat alle kinderen toegang hebben tot onderwijs, ongeacht hun socio-economische status, en dat kinderen uit arme gezinnen niet langer worden doorverwezen naar speciale onderwijsprogramma's;**
- c) **Meer inspanningen te leveren om de ongelijkheid inzake prestaties te verkleinen, door bijzondere aandacht te besteden aan het promoten van het onderwijs bij kinderen van vreemde herkomst; en**
- d) **Geen repressieve maatregelen te nemen die een negatieve impact hebben op de gezinnen die economisch en sociaal het meest benadeeld zijn en allicht niet zullen bijdragen tot hun grotere betrokkenheid bij het schoolsysteem, maar in plaats daarvan coherente strategieën uit te werken met de hulp van leerkrachten, ouders en kinderen om de kernoorzaken voor schooluitval aan te pakken.**

68. Het Comité toont zich ongerust over het pesten op school, in het bijzonder van kinderen van vreemde afkomst.

69. **Het Comité raadt de Lidstaat met aandrang aan allesomvattende preventie- en bewustmakingscampagnes te ontwikkelen in de strijd tegen pesten en eender welke andere vorm van geweld op school.**

Rust, vrijetijdsbesteding, recreatie en culturele activiteiten

70. Het Comité juicht de initiatieven toe die op gemeenschapsniveau genomen werden om de toegang van kinderen tot rust, vrijetijdsbesteding en culturele activiteiten te verbeteren. Het Comité merkt evenwel ook een te geringe beschikbaarheid van speelpleinen en informele ontmoetings- en recreatieruimtes voor kinderen op, in het bijzonder in landelijke en afgelegen gebieden, en de beperkte betrokkenheid van kinderen bij de beslissingen die ter zake genomen worden op gemeentelijk niveau. Het Comité drukt voorts zijn bezorgdheid uit over het feit dat kinderen uit achtergestelde gezinnen, kinderen uit opvangcentra, kinderen met een handicap en kinderen die in psychiatrische instellingen verblijven, vaak geen toegang hebben tot eender welke vrijetijdsbesteding. Het Comité stelt bezorgd vast dat de “sportcheques” in de Franse Gemeenschap ten voordele van gezinnen met een laag inkomen, intussen weer afgeschaft werden.
71. **Het Comité vraagt de Lidstaat met aandrang meer inspanningen te leveren om het recht van alle kinderen op rust en vrijetijdsbesteding te verzekeren, te waarborgen dat ze kunnen deelnemen aan spel- en vrijetijdsbestedingen aangepast aan hun leeftijd en vrij kunnen deelnemen aan het culturele leven en kunstactiviteiten, en dat kinderen ten volle betrokken worden bij het besluitvormingsproces in dit kader. Het Comité roept de Lidstaat in het bijzonder op ervoor te zorgen dat kinderen in opvangcentra, kinderen met een handicap en kinderen onder psychiatrische begeleiding gepaste en toegankelijke speelruimtes tot hun beschikking krijgen waar ze kunnen spelen en vrijetijdsactiviteiten kunnen beoefenen. Het Comité dringt er voorts bij de Lidstaat op aan om achtergestelde gezinnen de noodzakelijke middelen te geven om hun kinderen de kans te bieden ten volle hun rechten uit te oefenen in overeenstemming met artikel 31 van het Verdrag.**

7. Bijzondere beschermingsmaatregelen (art. 22, 30, 32-36, 37 (b)-(d), en 38-40 van het Verdrag)

Bedelende kinderen op straat

72. Het Comité toont zich ongerust over de beslissing van 26 mei 2010 van de 14e Kamer van het Brusselse Hof van Beroep (Arrest Nr. 747) om de aanwending van bedelende kinderen niet te verbieden zolang de betrokken volwassenen hun ouders zijn.
73. **Het Comité verzoekt de Lidstaat om het gebruik van kinderen om te bedelen op straat expliciet te verbieden, ongeacht of de betrokken volwassenen hun ouders zijn.**

Niet-begeleide kinderen

74. Het Comité juicht de initiatieven van de Lidstaat toe om de huidige opvangcrisis in de Lidstaat aan te pakken, in het bijzonder de oprichting van de multidisciplinaire Task Force “alleenreizende minderjarigen” en de opening in april 2007 van twee opvangcentra voor niet-begeleide en van hun gezin gescheiden kinderen die asiel vragen. Het Comité toont zich evenwel bezorgd dat:
- a) Niet-begeleide minderjarigen en van hun familie gescheiden kinderen die ouder dan 13 zijn en geen asielaanvraag indienen, de toegang wordt ontzegd tot opvangcentra en op straat belanden;
  - b) Omwille van het gebrek aan beschikbare plaatsen in de opvangcentra, niet-begeleide kinderen mogen worden ondergebracht in asielcentra voor volwassenen en, in sommige gevallen, geen enkele vorm van begeleiding krijgen;
  - c) De Voogdijwet van mei 2004 Europese niet-begeleide kinderen uitsluit van bijstand door een voogd;
  - d) Gezinshereniging wordt belemmerd door langdurige en kostelijke procedures; en
  - e) Erkende staatloze kinderen geen recht hebben op verblijf in de Lidstaat.

75. Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan:

- a) Zijn verplichting na te komen om alle niet-begeleide kinderen bijzondere bescherming en bijstand te verlenen, ongeacht of ze al dan niet een asielvraag hebben ingediend;**
- b) Te waarborgen dat alle niet-begeleide en van hun familie gescheiden kinderen die asiel zoeken, een voogd krijgen toegewezen tijdens hun asielprocedure ongeacht hun nationaliteit;**
- c) Te verzekeren dat gezinshereniging op een positieve, menselijke en snelle wijze wordt aangepakt, in overeenstemming met art. 10 van het Verdrag en met de gepaste aandacht voor de hogere belangen van het kind; en**
- d) De regeringsverklaring van maart 2008 inzake de nieuwe procedure voor de bepaling van het statuut van staatloze te implementeren, te overwegen om verblijfsvergunningen uit te reiken aan erkende staatloze personen, onder wie kinderen, en toe te treden tot het Verdrag van 1961 tot beperking der staatloosheid.**

Kinderen uit asielzoekende gezinnen

76. Het Comité uit zijn bezorgdheid over het feit dat, ondanks een beslissing van de Minister voor Migratie- en Asielbeleid dat gezinnen met kinderen vanaf 1 oktober 2008 niet langer zouden worden vastgehouden in gesloten asielcentra, sommige kinderen en hun ouders nog steeds in precaire omstandigheden moeten verblijven in inrichtingen die ongeschikt zijn voor kinderen. Het Comité is tevens verontrust dat maatschappelijk werkers, niet-gouvernementele organisaties en bezoekers geen toegang krijgen tot deze voorzieningen. Het Comité is voorts bezorgd over het feit dat gezinnen van

wie de asielaanvraag geweigerd werd, de voorzieningen dienen te verlaten en vaak op straat belanden.

- 77. Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan een einde te maken aan de detentie van kinderen in gesloten centra, alternatieven voor detentiemogelijkheden te creëren voor gezinnen die asiel aanvragen en de noodzakelijke maatregelen te treffen om snel tijdelijke huisvesting te vinden om gezinnen wiens asielaanvraag geweigerd werd en die op straat leven, een onderkomen te bieden.**

Kinderen in een gewapend conflict

78. Het Comité is verheugd over de aanneming door de Senaat in april 2006 van een gedetailleerde resolutie met betrekking tot kinderen in gewapende conflicten. Het betreurt evenwel dat de Lidstaat geen stappen heeft ondernomen om de wet inzake de dienstplicht in te trekken die de rekrutering van burgersoldaten mogelijk maakt vanaf de maand januari van het jaar waarin ze de leeftijd van 17 jaar bereiken, en in het bijzonder in oorlogstijd.
- 79. Het Comité beveelt de Lidstaat aan deze resolutie volledig te implementeren door ze te integreren in het regeringsbeleid. Het Comité herhaalt tevens de aanbeveling die werd gedaan na de bespreking van het verslag van de Lidstaat onder het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten (CRC/C/OPAC/BEL/CO/1 para. 11) dat de Lidstaat alle wetten zou intrekken die de rekrutering van personen onder de 18 jaar voor de gewapende troepen mogelijk maken in tijden van oorlog en eender welke andere noodsituatie.**

Verkoop, handel en ontvoering

80. Het Comité is verheugd over de belangrijke inspanningen van de Lidstaat in de strijd tegen kinderhandel voor doeleinden van dwangarbeid en commerciële seksuele uitbuiting, en in het bijzonder over de aanneming van een nationaal actieplan tegen mensenhandel en -smokkel op 11 juli 2008 en de specifieke “anti-mensenhandel” training aan gewapende troepen die worden ingeschakeld in internationale vredesoperaties. Het Comité vreest evenwel dat minderjarige slachtoffers van mensenhandel onvoldoende beschermd worden in de Lidstaat. Het Comité stelt bijzonder verontrust vast dat kinderen enkel een verblijfsvergunning krijgen als ze meewerken aan de onderzoeken naar hun handelaars. Het Comité toont zich tevens erg bezorgd dat kinderen die het slachtoffer zijn van mensenhandel onvoldoende worden opgevangen en beschermd, waardoor ze soms uit onthaalcentra verdwijnen en/of op straat kunnen belanden.

81. **Het Comité adviseert de Lidstaat:**

- a) **Meer inspanningen te leveren om de gevallen van kinderhandel voor seksuele doeleinden te verminderen en te voorkomen, onder meer door een evaluatie van de reikwijdte van het probleem;**
- b) **Zijn verplichtingen na te komen wat betreft de bescherming van alle minderjarige slachtoffers van mensenhandel en hen een verblijfsvergunning toe te kennen ongeacht hun nationaliteit, hun bereidheid of vermogen om mee te werken aan gerechtelijke procedures;**
- c) **Meer verblijfsstructuren te creëren om bijstand te verlenen aan minderjarige slachtoffers van mensenhandel en de kennis en vaardigheden betreffende kinderrechten van professionals in de onthaalcentra en opvanghuizen die met kindslachtoffers omgaan uit te breiden, om zich ervan te verzekeren dat kinderen die onder de hoede van een sociale dienst worden geplaatst de gepaste begeleiding krijgen en niet het risico lopen (opnieuw) te worden verhandeld; en**
- d) **Rekening te houden met de documenten die resulteerden uit het eerste, tweede en derde Wereldcongres tegen Commerciële Seksuele Uitbuiting van Kinderen, gehouden in respectievelijk 1996, 2001 en 2008, en de Algemene Bemerking Nr. 6 (2005) van het Comité betreffende de behandeling van niet-begeleide en van hun gezin gescheiden minderjarigen buiten hun land van herkomst (CRC/GC/2005/6).**

Beleid betreffende het jeugdrecht

82. Het Comité neemt akte van de wijzigingen aan het jeugdrechtsysteem door de Wetten van 15 mei en 13 juni 2006, maar is bezorgd dat de eerder aanbevolen aanname van een holistische benadering in de aanpak van jeugdcriminaliteit die in het Verdrag verdedigd wordt, met aandacht voor preventie, procedures en sancties, onvoldoende in beschouwing werd genomen door de Lidstaat. Het Comité uit met name zijn bezorgdheid over de volgende zaken:

- a) Overtreders tussen 16 en 18 jaar kunnen nog steeds door volwassenenrechtbanken berecht worden en kunnen, indien ze worden veroordeeld, vastgehouden worden in gevangenissen voor volwassenen;
- b) Het recht van kinderen op bijstand door een raadsman/vrouw indien ze ondervraagd worden door een onderzoeksrechter, wordt niet altijd gerespecteerd en het wordt niet erkend bij een ondervraging door de politie;
- c) Kinderen kunnen zelf geen gerechtelijke stappen ondernemen;
- d) Alhoewel opsluiting als een laatste toevlucht dient te worden beschouwd, past de Lidstaat een almaar strenger opsluitingsbeleid toe zoals geïllustreerd wordt door de verdubbeling van de capaciteit van gesloten centra voor minderjarigen;
- e) Gezien de afstand tussen de gesloten instellingen en de grote steden, ondervinden gezinnen moeilijkheden om een regelmatig contact te onderhouden met opgesloten kinderen;
- f) In de federale gesloten instelling voor de voorlopige plaatsing van minderjarigen in Everberg wordt nog steeds eenzame opsluiting opgelegd;

- g) Gemeenten kunnen kinderen administratieve sancties opleggen voor anti-sociaal gedrag en dat buiten het jeugdrechtstelsel.

83. Het Comité dringt er bij de Lidstaat op aan te verzekeren dat de normen voor jeugdrecht volledig geïmplementeerd worden, in het bijzonder de artikels 37 (b), 40 en 39 van het Verdrag, evenals de United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (de VN standaardminimumregels voor de berechting van kinderen of zogenaamde ‘Beijing Rules’), de United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (de VN-richtlijnen voor de preventie van jeugddelinquentie of de zogenaamde ‘Riyadh Guidelines’) en de United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (de VN-regels voor de bescherming van jongeren onder de 18 jaar die van hun vrijheid zijn beroofd of de zogenaamde ‘Havana Rules’). Het Comité dringt er bij de Lidstaat in het bijzonder op aan rekening te houden met de Algemene Bemerking Nr. 10 (2007) van het Comité over kinderrechten in het jeugdrecht. Het Comité verzoekt de Lidstaat tevens:

- a) Zijn wetgeving te herzien om zo een eind te stellen aan de mogelijkheid om kinderen als volwassenen te berechten en ze samen met volwassenen vast te houden en om onmiddellijk alle kinderen uit gevangnissen voor volwassenen te verwijderen;
- b) Te verzekeren dat kinderen een advocaat en een volwassen vertrouwenspersoon ter beschikking hebben in alle stadia van een gerechtelijk onderzoek, met inbegrip van ondervragingen door een politiebeambte;
- c) Een wettelijke basis te bieden aan kinderen om met bijstand van een advocaat gespecialiseerd in jeugdrecht, gerechtelijke stappen te kunnen ondernemen;
- d) Bij prioriteit een uitgebreid beleid betreffende alternatieve sancties voor minderjarige overtreeders te ontwikkelen om te verzekeren dat kinderen slechts in laatste instantie en zo kort mogelijk opgesloten worden;
- e) Manieren te onderzoeken om te verzekeren dat kinderen die van hun vrijheid worden beroofd, vastgehouden worden in inrichtingen dichtbij hun verblijfplaats en dat al deze centra bereikbaar zijn met het openbaar vervoer.
- f) Te verzekeren dat veroordelingen op regelmatige basis herzien worden;
- g) Te verzekeren dat kinderen niet langer de facto onderworpen worden aan eenzame opsluiting; en
- h) De verenigbaarheid van administratieve sancties met het Verdrag te evalueren.

8. Ratificatie van internationale verdragen inzake mensenrechten

84. Het Comité beveelt de Lidstaat aan de kernverdragen van de Verenigde Naties inzake mensenrechten en hun facultatieve protocollen te ratificeren waar zij dat tot op heden nog niet gedaan heeft, met name het Internationale Verdrag inzake de Bescherming van de Rechten van Alle Arbeidsmigranten en hun Gezinsleden, het Internationale Verdrag inzake de Bescherming van Personen tegen Gedwongen Verdwijning, het Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen Foltering en Andere Wrede, Onmenselijke en Onterende Behandeling en Bestrafing, en het Facultatief Protocol bij het Verdrag voor Economische, Sociale en Culturele Rechten.

Follow-up en verspreiding

Follow-up

85. Het Comité adviseert de Lidstaat alle gepaste maatregelen te treffen om de volledige implementatie van de huidige aanbevelingen te verzekeren, onder andere door ze over te maken aan de Ministerraad, het Parlement (de Senaat en de Kamer van Volksvertegenwoordigers) en, indien van toepassing, aan de Regeringen en Raden op Gemeenschaps- en gewestelijk niveau, voor de gepaste opvolging en verdere acties¹.

Verspreiding

86. Het Comité beveelt voorts aan dat het derde en vierde periodiek verslag, de geschreven antwoorden die door de Lidstaat werden ingediend en de bijhorende aanbevelingen (slotbeschouwingen) die het Comité heeft aangenomen, verspreid worden in alle officiële talen van de Lidstaat onder het grote publiek, het maatschappelijk middenveld, jeugdverenigingen, media en andere professionele groepen en kinderen, om zo een debat op gang te brengen en een bewustzijn te creëren betreffende het Verdrag, zijn Facultatieve Protocollen en de implementatie en opvolging ervan.

---

¹ Noot NCRK : bedoeld wordt: de Ministerraden, de Parlementen (de Senaat, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de parlementen van de deelstaten) en de parlementen en colleges van de Brusselse Gemeenschapscommissies.

9. Volgende verslag

87. In het licht van de aanbeveling inzake periodieke rapportering aangenomen door het Comité en beschreven in zijn rapporten CRC/C/114 en CRC/C/124, en gezien het vijfde periodiek verslag van de Lidstaat binnen vier jaar na beschouwing van zijn gecombineerde derde en vierde periodiek verslag wordt verwacht, nodigt het Comité de Lidstaat uit een geconsolideerd vijfde en zesde periodiek rapport op 14 juli 2017 in te dienen (met name 18 maanden voor de datum vastgelegd in het Verdrag voor indiening van het zesde periodiek rapport). Dit rapport hoort niet langer te zijn dan 120 bladzijden (zie CRC/C/118) en dient informatie te bevatten in navolging van deze slotbeschouwingen, evenals informatie over de implementatie van het Facultatief Protocol inzake Kinderen in Gewapende Conflicten en het Protocol inzake Kinderhandel, Kinderprostitutie en Kinderpornografie. Het Comité verwacht van de Lidstaat dat hij vervolgens elke vijf jaar een rapport aflevert, zoals voorzien door het Comité.
88. Het Comité vraagt de Lidstaat eveneens een geactualiseerd kerndocument in te dienen in overeenstemming met de vereisten van het algemene kerndocument in de geharmoniseerde richtlijnen inzake rapportering, zoals goedgekeurd door de 5e Intercomitévergadering van de mensenrechtenverdragsorganen in juni 2006 (HRI/MC/2006/3).